

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE TEFTİŞİN BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ

Mustafa YALÇINKAYA*

Türk Eğitim Sisteminde teftişin bütünleştirilmesini ele alarak yeni bir teftiş modeli teklif edilen bu çalışmada önce bugün yapılan teftişin yasal temelleri hem “Bakanlık Müfettişliği” hem de “İlköğretim Müfettişliği” açısından ele alınmıştır. Daha sonra her iki teftiş sistemi karşılaştırıldıktan sonra teftişin birleştirilip bütünleştirilmesi için bugüne kadar yapılan çalışmalar ortaya konarak yeni bir “Bakanlık Müfettişliği ile İlköğretim Müfettişliğini Bütünleştirme Modeli” teklif edilmiştir.

Bu model; “örgütlenme”, “hizmet yerleri”, “seçme”, “yetiştirme”, “görevler”, “yetki ve sorumluluklar” ve “özlük hakları” bakımından işlenerek ele alınmıştır.

TEFTİŞİN YASAL TEMELLERİ

Türkiye’de eğitim ve öğretimin, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağı T.C. Anayasası’nın 42. maddesinde yer almaktadır.

Eğitim ve öğretim hizmetlerinin Millî Eğitim Temel Kanunu’nun hükümlerine göre Devlet adına yürütülmesi, gözetim ve denetiminden Millî Eğitim Bakanlığı sorumlu tutulmuştur (Millî Eğitim Temel Kanunu, Md, 56).

Bakanlık Müfettişliği

Bakanlık Müfettişliği, 30 Eylül 1967 tarihinden itibaren yürürlüğe giren “Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği” ve bu yönetmelikte değişiklik yapan 6.11.1979 tarihli “Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nin Üçüncü Bölüm Başlığı ile 4, 5, 6, 11, 13, 17, ve 29. maddelerinin Değiştirilmesi ve 8. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik” hükümlerine göre yürütülmektedir.

* Uzman, Eğitim Yönetimi Plaulaması Bölümü

Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın Bakan adına denetim yapma konusunda görevlendirilmesi, MEGSB Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 179 sayılı KHK'de yer almıştır.

İlköğretim Müfettişliği

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 23. maddesine göre, ilköğretim kurumlarının rehberlik, teftiş ve soruşturma hizmetlerinin yürütülmesi, ilköğretim müfettişleri tarafından yapılmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin nitelikleri, yetiştirme şekli, görev ve yetkileri ile atanma usul ve esaslarının yönetmelikle tespiti yine aynı maddede yer almıştır.

Buna bağlı olarak yapılan;

- a) İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği 10.11.1969,
- b) İlköğretim Müfettişliği Tayin ve Nakil Yönetmeliği 23.8.1980,
- c) Hizmet-İçi Eğitim Yoluyla İlköğretim Müfettişi Yetiştirilmesi Hakkında Yönetmelik 25.12.1982 tarihinden beri yürürlüktedir.

BAKANLIK MÜFETTİŞLİĞİ ve İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLİĞİ AYRIMI

Örgütlenme

Bakanlık Müfettişliği

"Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu, müfettiş ünvan ve yetkilerini taşıyan bir Başkan, yine aynı ünvan ve yetkileri taşıyan yeteri kadar Başkan Yardımcısı, müfettişler ile yönetim işlerini yürüten müfettiş ünvan ve yetkisini taşımayan bir muamelat müdürü ve yeteri kadar elemandan oluşur.

Müfettişlerin ünvanları; müşavir müfettiş, baş müfettiş 1. sınıf müfettiş ve 2. sınıf müfettiş olarak kademelendirilir.

Teftiş Kurulu Başkan ve Yardımcıları, müşavir müfettişler arasından seçilir ve atanırlar.

Müfettişler, Teftiş Kurulu Başkanlığı kanaliyle Millî Eğitim Bakanına bağlı olup Bakan adına teftiş, inceleme ve soruşturma yapar

ve rehberlikte bulunurlar.” (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin Üçüncü Bölüm Başlığı ile... Md. 4).

“Teftiş faaliyetlerinin yürütülmesi maksadıyla Yurtiçinde, Teftiş Kurulu Başkanının teklifi, Bakanın onayı ile yeteri kadar Teftiş Merkezi kurulur. Her müfettiş, Teftiş Kurulu Başkanlığınca bir teftiş merkezinde görevlendirilir.

Teftiş Kurulu Başkanlığı ile, merkez arasındaki haberleşmeyi ve diğer görevleri yürütmek üzere Ankara dışındaki merkezlerde bir müşavir müfettiş, bulunmadığı takdirde bir Başmüfettiş görevlendirilerek yetkili kılınır.” (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin Üçüncü Bölüm Başlığı ile... Md. 5).

Teftiş Kurulu'nun Ankara dışındaki merkezlerinin bürolarında da, kadro imkânlarına göre bir muamelat müdürü ve yardımcısı ile yeteri kadar eleman görevlendirilir (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği, Md. 25).

Teftişler; a. Turneler, b. Merkez emri teftiş, inceleme ve soruşturmalarıyla yapılır. Bunun için Teftiş Kurulu Başkanlığı, turnelere katılacak müfettişler dışında, yeter sayıda müfettişi merkez emrinde bulundurur (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği Md. 28).

Turnelerde ve turne dışı grupça yapılan teftiş hizmetlerinde, müfettişler arasından en üst ünvana sahip olan, grup başkanlığı görevine getirilir. Eğer grupta üst ünvanlı birden fazla müfettiş varsa, bunlardan kıdemli olanı grup başkanlığı yapar (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği, Md. 29).

İlköğretim Müfettişliği

İlköğretim müfettişleri, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlükleri bünyesi içinde “İl İlköğretim Müfettişleri Kurulu”nda Bakanlıkça atanarak görevlendirilir. Kurul başkanı Bakanlık tarafından atanır. İlköğretim müfettişi 25’i geçen illerde, kurul başkanının teklif edeceği ve MEGSM’nin uygun göreceği bir ilköğretim müfettişi, valilik onayı ile başkan yardımcısı olarak görevlendirilir (İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği, Md. 1, 6).

Bu kurulun bir bürosu bulunur ve büroda ilin ihtiyacına göre yeteri kadar memur ve görevli çalıştırılır (İlköğ. Müf. Yön. Md. 6).

İlköğretim müfettişlerinin bölge merkezleri, il merkezleridir. Ancak;

a) İlçelerin sosyal ve kültürel durumları ile eğitim kurum ve personel sayısı gerektiğinde,

b) Ulaşım zorluğu dolayısıyla hizmetin aksayacağı kesin olarak tespit edildiğinde,

c) İlköğretim müfettişi, görevli olduğu bölgede bulunan il veya ilçelerden birinin merkezinde oturmayı dilediğinde ve dilek ilgililerce uygun görüldüğünde, ilçe merkezleri de bölge merkezi olabilir (İlkög. Müf. Yön. Md. 4).

İller, ilköğretim müfettişlerinin görev alanına giren eğitim kurumlarının ve bu kurumlarda görevli olanların sayısı ile il'in fizikî, beşerî ve ekonomik şartları ve mevcut ilköğretim müfettişlerinin sayısı dikkate alınarak teftiş bölgelerine ayrılır (İlkög. Müf. Yön. Md. 3).

Teftiş bölgesinde çalışmalar grup tarafından yürütülür. Teftiş grupları en az üç müfettişten oluşur. Grup başkanı İl MEGSM tarafından görevlendirilir (Grup Teftiş Rehberi, ss. 2-3).

Hizmet Yerleri

Bakanlık Müfettişliği

Bakanlığın merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın teftiş ve murakabesine tabi bütün kuruluş ve kurumlarda ilgili teftiş, inceleme, soruşturma ve rehberlik hizmetleri Bakanlık Müfettişlerinin görev alanına girer (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği, Md. 1, 12, 18). Taşra teşkilatında ortaokul, liseler ile ortaokul ve lise dengi bütün resmî ve özel okulların denetimi Bakanlık Müfettişlerinin hizmet alanına girer.

İlköğretim Müfettişliği

Resmî ve özel ilköğretim ve yetişkinler eğitimi kurumlarının, çocuk kütüphaneleri, her türlü dershane ve kursların teftiş, inceleme, soruşturma ve rehberlik hizmetleri de ilköğretim müfettişlerinin görev alanına girer (İlkög. Müf. Yön. Md. 1, 12 / a)

Seçilme Şartları

Bakanlık Müfettişliğine

Bakanlık müfettişliğine atanacaklarda aranacak özellikler şunlardır (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği Md. 7):

- a) Üniversiteden veya yüksek okuldan mezun olmak,
- b) Orta veya yüksek dereceli okullarda en az 8 yıl öğretmenlik yapmış olmak ve bu süre içinde de en az 3 yıl meslek bünyesinde idareci olarak çalışmış bulunmak ve her iki alanda üstün başarısı tespit edilmiş olmak.

İlköğretim Müfettişliğine

İlköğretim müfettişliğine atanacaklarda aranacak özellikler de şunlardır (İlköğretim Müfettişleri Tayin ve Nakil Yönetmeliği Md. 9; İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği, Md. 2):

a) 8 yıl asil ilkokul öğretmenliği (veya 6 yıl öğretmenlik en az 2 yıl yöneticilik) yaptıktan sonra eğitim enstitüsü veya yüksek öğretmen okulu eğitim bölümünden (eğitim fakültesi eğitim bilimleri bölümü eğitim yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi anabilim dalı) mezunu olmak,

b) Son beş yıllık öğretmenliği veya memuriyeti esnasında "maaş kesimi" cezasından daha ağır bir disiplin cezası almamış olmak,

c) Başarısı ve sicil durumu son üç yıllık kayıtlara göre müspet olduğu tespit edilmiş bulunmak,

d) "a" bendinde belirtilen kaynaklardan ihtiyacın karşılanamaması halinde en az 5 yıl başarılı ilkokul öğretmenliği veya yöneticiliği yaptıktan sonra 3 yıllık eğitim enstitülerinin Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik veya Fen bölümlerinin birinden mezun olanlardan seçilenler Bakanlığın açtığı en az 600 saat süreli müfettişlik kursunu bitirdikten sonra ilköğretim müfettişliğine atanabilirler.

Görev Yetki ve Sorumlulukları

Bakanlık Müfettişleri

Bakanlık müfettişleri, Teftiş Kurulunun çalışma alanına dahil işlerde kendilerine düşenleri yapmakla yükümlüdürler. Bu işlerin başlıcaları şunlardır (MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin Üçüncü Bölüm Başlığı ile... Md. 17):

a) Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı ile Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın teftiş ve murakabesine tabi bütün kuruluş ve kurumların durumlarını ve her türlü işlerini, bu kuruluş ve kurumlarda ilgili kanunların,

tüzüklerin, yönetmeliklerin, programların, kararların, genelgelerin ve emirlerin uygulanışını incelemek,

b) Bu kuruluş ve kurumlardaki görevlilerin yeterliklerini, çalışmalarını, davranışlarını değerlendirerek başarılarını artırma bakımından gerekli yardımlarda ve teşviklerde bulunmak, üst hizmetlere layık olanları tespit etmek,

c) Yanlışlıkların, eksikliklerin, metod aksaklıklarının giderilmesi için gerekli gördüğü tedbirleri yerinde aldirmek,

d) Mevzuattan sapmalar ve yolsuzluklar varsa, ilgililer hakkında, durumun icaplarına uygun olarak gerekli incelemeleri, soruşturmaları ve işlemleri yapmak (teftişleri sırasında soruşturmayı gereken ihbar, şikayet ve yolsuzluklarla karşılaşılırsa duruma el koyar, işinin başında kalmasında sakınca gördükleri kişiler hakkındaki teklifleri ile birlikte derhal Teftiş Kurulu Başkanlığına bildirirler (MEB Teft. Kur. Yön. Md. 51)

e) Özellikle Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nin 2. maddesinin (a) fıkrasındaki esaslara göre, öğrencilerin yetiştirme durumlarını, bilgi ve maharet seviyelerini genel değerleriyle tespit etmek, bu konularda alınması gereken tedbirlere mesnet olacak incelemeleri ve araştırmaları yapmak,

f) Teftiş hizmetleri sırasında karşılaştığı diğer genel nitelikteki problemlerin çözümlenmesini kolaylaştırmak için lüzumlu gördüğü konularda Bakanlığa tekliflerde bulunmak,

g) Gereklikçe, Talim ve Terbiye Dairesiyle ve diğer dairelerle yapılacak ortak çalışmalara katılmak,

h) Bakanlıkça gerekli görüldükçe kurs, seminer, konferans ve benzeri meslek çalışmalarına, müşahit veya görevli olarak katılmak,

ı) Kendilerine verilecek konularda incelemeler ve araştırmalar yapmak,

j) Yukarıdaki hususlar dışında, mevzuat gereğince, kendilerine verilecek görevleri yerine getirmek,

k) Çalışmalarının sonuçlarını, raporla veya fezleke ile belli süreler içinde ve usulüne uygun olarak, Teftiş Kurulu Başkanlığına bildirmek.

Bakanlık müfettişlerinin kaçınacakları hususlar da Şunlardır (MEB Tef. Kur. YÖn. Md. 38):

a) Teftiş veya soruŐtırma iÖin gidecekleri yeri ve yapacakları işi aÖıklamaktan,

b) Teftişler sırasında, mesleki yardım hizmeti dışında, icra işlerine fiilen karışmaktan,

c) Defter ve evrak üzerinde, teftiş yapıldıŐını gÖsteren işaretler müs-tesna, aÖıklama ve dÖzeltme yapmaktan,

d) GÖrevleri dolayısıyla Öğrendikleri hususları, yapacakları soruŐtırmaları aÖıklamaktan,

e) Teftiş veya soruŐtırma ile doŐrudan doŐruya veya dolayısıyla ilgili kimselerin evlerinde misafir kalmaktan, hizmet ve ikramlarını ka-bul etmekten, kendileriyle alıŐ veriŐ etmekten veya bu gibilerden borÖ para almaktan kaÖınmaya mecburdurlar.

Ayrıca, müfettişler, okullarda ve başka eÖitim kurumlarında veya kuruluşlarında yatamazlar. Pek zaruri sebeplerle bu gibi yerlerde yatar-larsa bu hususu ÖalıŐma ve hakediş Öizelgelerinde belirtirler. Misafirhane-si bulunan okullarda kahındıŐı takdirde de, durum, adı geÖen Öizelgelerde aÖıklanır ve mevzuat uyarınca işlem yapılır (MEB Tef. Kur. YÖn. Md. 39).

İlkÖretim Müfettişleri

İlkÖretim müfettişlerinin başlıca gÖrevleri Şunlardır (İlkÖğr. Müf. YÖn. Md. 12, 13, 14, 15):

a) BÖlgelerindeki resmİ ve Özel ilkÖretim ve yetişkinler eÖitimi kurumları, Öocuk kÖtÜphaneleri, her tÖrlÜ dershane ve kursları, bu kurumlardaki gÖrevlilerin kanun, tÖzÖk, yÖnetmelik program ve emirlere gÖre ÖalıŐmalarını teftiş Ötmek ve deÖerlendirmek,

b) Teftişler sırasında gÖrevlilere mesleki yardım ve rehberlikte bu-lunmak ve gerektiÖke bÖlgesinde mesleki toplantılar dÖzenleyerek gÖrev-lilerin işbaşında yetiŐmelerine yardımcı olmak; Özellikle stajyer, geÖici, vekil Öğretmenlerin yetiŐmeleri yÖnünden gerekli Öabayı gÖstermek,

c) BÖlgelerindeki okul, Öğretmen, ders aracı vb. gibi ilkÖretim ihtiyaÖlarını tespit ederek gerekli tedbirlerin alınmasını MEGSM'ne bildir-mek.

d) Görevlendirildiğinde, okul arsasını, uygulama bahçesini ve okul arazisini seçecek komisyona başkanlık etmek ve okul yapımı ile ilgilenmek,

e) Okul binalarının civarında 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 61. maddesi ile yasaklanan yerler varsa MEGSM'ne bildirmek.

f) Bölgesinde bulunan mecburi öğretim çağındaki çocuk sayısını, bunlardan okula devam edenleri tespit etmek, varsa devamsızlık sebeplerini ve bu hususta yapılmış işlemleri incelemek ve gerekli tedbirlerin alınmasına yardım etmek,

g) Bölgesindeki ilköğretim kurulları, okul aile birlikleri, okul ve öğrencileri koruma dernekleri ilgilileri ile görüşmek, bunların çalışmaları hakkında bilgi almak, imkân nisbetinde onlarla işbirliği yapmak,

h) 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkındaki Kanuna aykırı hareket edenleri tespit etmek ve ilgililere bildirmek.

ı) İlköğretim teftiş sisteminin, eğitim ve öğretim metotlarının, ilköğretim kurumları ve görevlileri için kullanılan teftiş ve değerlendirme rapor formlarının, diğer basılı defter ve kayıtların geliştirilmesi için çalışmalar yapmak, sonuçlarını İl İlköğretim Müfettişler Kurulunda görüşülmek üzere ilgililere bildirmek.

j) İlköğretim kurumları ile ilgili kanun, yönetmelik ve programların uygulanması sırasında görülen aksaklıkları, karşılaşılan güçlükleri tespit etmek ve bunların giderilmesi hususundaki görüşlerini gerektiğçe bildirmek,

k) İlköğretim müfettişleri ilkokul müdürleri ve yardımcıları, ilkokul öğretmenleri, çocuk kütüphanelerinde ve ilköğretimde görevli memur ve hizmetliler ile ilgili olarak memur edildikleri meseleler hakkında derhal soruşturmaya başlarlar. Soruşturma sonunda edindikleri kanaate göre ve tekliflerini fezleke veya rapora bağlayarak soruşturma evrakı ile MEGSM'ne verirler.

İhbar, şikayet ve bizzat görmeleri halinde, soruşturmayı gerekli buldukları hususlarda doğrudan el koyar ve durumu bir yazı ile MEGSM'ne bildirirler.

İlköğretim müfettişlerinin kaçınacakları hususlar da şunlardır (İlk-öğ. Müf. Yön. Md. 21):

- a) Teftiş ve soruşturma için gidecekleri yeri ve yapacakları işi açıklamaktan,
- b) Teftişleri sırasında mesleki yardım ve rehberlik hizmetleri dışında icra işlerine fiilen karışmaktan,
- c) Defter ve evrak üzerinde teftiş yapıldığını gösteren işaretler müstesna, açıklama ve düzeltme yapmaktan,
- ç) Görevleri dolayısıyla öğrendikleri hususları ve yapacakları soruşturmaları açıklamaktan,
- d) Şahıslarına, şirketlere veya diğer şahıslara ait araç-gereç ve yayınları öğretmenlere satmaktan veya bunların satışına aracı olmaktan,
- e) Tarafsızlığını zedeleyecek veya itibarını sarsacak şekilde öğrenci, öğretmen, veliler ve halk nazatında kendisini belli bir politikanın eğilimi içinde saydıracak eylemlerden sakınırlar.

ÖZLÜK HAKLARI

Bakanlık Müfettişleri

Bakanlık müfettişliğinde ücretler kadro derecelerine göre verilmektedir. Buna göre müfettiş yardımcılara 7, 8, 9, müfettişlere 1-6. derece kadrolar üçlü kararname ile, başmüfettişliğe 1 ve 2. derece kadrolar yine üçlü kararname ile verilmektedir.

Bakanlık müfettişlerinin özel hizmet tazminatı % 60, yevmiyeleri en yüksek devlet memuru yevmiyesinin 1.3 katıdır.

Bakanlık müfettişleri maaşlarını, yolluklarını ve diğer haklarını ay başlarında çek karşılığında alırlar. Çekilen paranın hakedilen miktarı aşmaması gerekir. Yaptıkları masrafları çalışma ve hakediş çizelgelerinde gösterirler (MEB Tef. Kur. Yön. Md. 69).

İlköğretim Müfettişleri

İlköğretim müfettişleri ücretlerini müktesebi olan derece ve kademeye göre alırlar. Özel hizmet tazminatları % 29'dur.

Yevmiyeleri en yüksek devlet memuru yevmiyesinin 0.9 katıdır (2562 sayılı kanun, Md. 33).

Maaşlarını her ayın başında buldukları il'den mutemet aracılığı ile alırlar. Harcırahlarını ise ay sonunda yaptıkları bildirimine göre alırlar.

TEFTİŞİN BÜTÜNLEŞTİRİLMESİ YÖNÜNDE ÇABALAR

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığında denetimin “bakanlık müfettişliği” ve “ilköğretim müfettişliği” olarak iyi ayrı koldan yapılması; gerek yayın ve araştırmalarda gerekse Bakanlık tarafından yapılan çalışmalarda bütünlük ilkesine aykırı görülmüş, denetimin birleştirilip bütünleştirilerek tek bir birim tarafından bu hizmetin görülmesi için teklifler getirilmiş ve geliştirilmiştir.

Bu çalışmalarda ayrıca, “inceleme ve soruşturma” nın “denetim ve rehberlik” görevinden ayrılması ve ayrı müfettişler tarafından yürütülmesi konusunda da yoğun istek ve önerilerde bulunduğu dikkat çekmektedir.

Yayın ve Araştırmalarla İleri Sürülen Öneriler

Bakanlık müfettişliği ile ilköğretim müfettişliğini tek bir çatı altında birleştirme ve bütünleştirme konusu pek çok araştırma ve yayında yer almış ve bu konuda önerilerde bulunulmuştur. Bunların bazıları aşağıdadır:

1971 yılında M. Feyzi Öz tarafından yapılan “Eğitim Sisteminde Teftiş ve Bir Teftiş Örgütü Modeli” başlıklı araştırmada;

Mevcut teftiş örgütünün kendisinden beklenen etkinlikleri gerektiği şekilde yerine getiremediği tespit edilmiş ve bu etkinlikleri modern teftiş anlayışına göre yerine getirebilecek yeni bir örgütlenme modeli teklif edilmiştir. Bu yeni örgütlenme modelinde; bakanlık ve ilköğretim müfettişlerinin organik bir bütünlük içerisinde birleştirilerek Millî Eğitim Bakanlığındaki Teftiş Dairesine bağlanması; müfettişlerin politikacılardan ve idarî makamlardan etkilenmeyecek biçimde, ama kendi içinde kontrollü bir bağımsızlığa kavuşturulması, bütün illerde temel eğitim ile orta dereceli okulları teftiş edecek il teftiş birimleri kurulması; illerdeki bütün okulların “İl Millî Eğitim Müfettişleri” adını alacak müfettişler tarafından teftiş edilmesi; Millî Eğitim Bakanlığında ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin bulunması; bunların görevlerinin her öğrenim düzeyinde genel değerlendirme, rehberlik, il müfettişlerinin yetiştirilmesi ve millî eğitim müdürlüklerinin teftiş edilmesi; il millî eğitim müfettişlerinin “soruşturma” ve “rehberlik ve değerlendirme” olarak iki dalda uzmanlaşmaları; temel eğitimden başlayarak bütün müfettişlerin branslaşmaları, orta dereceli okullar için il birimi, temel eğitim

okulları için ilçe birimi esas alınarak teftişin planlanması ve örgütlenmesi önerilmiştir (Öz, 1971, s. 296).

1977 yılında Galip Karagözoğlu tarafından yapılan “İlköğretimde Teftiş Uygulamaları” başlıklı araştırmada;

İlköğretim müfettişleri, ilköğretim müdürleri ve ilköğretim öğretmenlerinin çoğunluğuna göre; ilköğretim müfettişlerinin millî eğitim müdürlerinin yönetiminden alınarak Bakanlık Teftiş Kuruluna bağlanması gerektiği ve ilköğretim teftiş çalışmalarının da Bakanlık Teftiş Kurulunca yürütülmesi gerekliliği tespit edilmiştir (Karagözoğlu; 1977, s. 296).

Aynı araştırmada, teftişin temel amacının öğretmenlere eğitim-öğretim çalışmalarında rehberlik ve yardım etmek olduğu temel ilke olarak kabul edilmiş; müfettişlerin öğretmenlere bütün ders yılı boyunca rehberlik ve yardım edebilecekleri bir örgütlenmeye gidilmesi, bunun için de soruşturma, idarî teftiş ve inceleme görevlerinin ilköğretim müfettişlerinden alınarak ilköğretim müfettişlerinin sadece eğitim-öğretim etkinliklerinde öğretmenlere rehberlik ve yardım göreviyle yükümlü olmalarının sağlanması teklif edilmiştir (Karagözoğlu, 1977, s. 297).

1988 yılında Şaduman (Okcan) Kapusuzoğlu tarafından yapılan “Son On Yılda İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Değişmeler” adlı araştırmada (doktora tezi),

İlköğretim müfettişleri, il ve ilçe millî eğitim gençlik ve spor müdürlerinin önerileri arasında; teftişin birleştirilerek müfettişliğe yönetsel ve bilimsel özerklik kazandırılması, böylece yönetici ve politikacıların baskı ve yönlendirmesinden teftişin kurtarılması; her ilin bir teftiş bölgesi haline getirilmesi ile müfettişlerin öğretmenlere ve okullara yakın olabilecekleri en uygun yerleşme yerlerinde bulunmalarının sağlanması; soruşturma görevi ile mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme görevinin birbiri ile çelişen görevler olması sebebiyle soruşturma görevinin ayrıca görevlendirilecek müfettişler tarafından yapılması ya da bu görevin idarî mahkemelere verilmesi hususları yer almıştır (Kapusuzoğlu, ss. 268-294).

1988 yılında Necmettin Karakaya tarafından yapılan “İlköğretimde Teftiş ve Güçlükler” adlı araştırmada (doktora tezi);

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığında “Bakanlık müfettişliği” ve “ilköğretim müfettişliği” olmak üzere iki teftiş örgütünün bulunduğu, bunun örgütler ve müfettişler arasında ikilik ve farklılık oluşturdu-

ğu, bu sebeple, tek bir “Eğitim Teftişi” örgütü oluşturularak, denetim hizmetlerinde birlik ve bütünlüğün sağlanacağı önerilmiştir (Karakaya, s. 154).

Bu öneri ile geliştirilen “Eğitim Teftişi” örgüt modelinde; MEGSB Teftiş Kurulu Başkanlığına, “Personel”, “Ortaöğretim”, “İlköğretim”, “Yönetim” ve “Değerlendirme” isimleri altında beş başkan yardımcılığı bağlanmıştır. Bunlardan “İlköğretim başkan yardımcılığına bağlanan “İl İlköğretim Teftiş Kurulu Başkanlığı”na “Araştırma ve İnceleme”, “Denetim,” “İşbaşında ve Hizmetiçi Eğitim”, “Rehberlik ve Danışma” ve “Soruşturma” olmak üzere beş ayrı teftiş grubu bağlanmıştır (Karakaya. s. 155).

1972 yılında Galip Karagözoğlu tarafından yapılan “Türk Eğitim Düzeninde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü” başlıklı araştırmada (doktora tezi);

Soruşturma görevinin Teftiş Kurulundan alınarak sadece soruşturma işlerinden sorumlu olacak bir kurula verilmesi, böylelikle, “eğitim rehberliği” ve “sorgu hakimliği” rollerinin birbirinden ayrılması gereği önerilmiştir (Karagözoğlu, 1972, s. 37).

1969 yılında M. Feyzi Öz tarafından yapılan “Türk Eğitim Sisteminde Müfettişlerin Rolü” başlıklı seminer çalışmasında;

Soruşturma yapan müfettişlerle öğretmenlere rehberlik eden ve çalışmalarını değerlendiren müfettişlerin ayrı müfettişler olması önerilmiştir (Öz, 1969, s. 14).

1974’te Kamil Su tarafından yazılıp yayımlanan “Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi” isimli kitapta;

İlköğretim müfettişlerinin Bakanlık Teftiş Kuruluna bağlanarak mahalli otoritelerin etkisinden kurtarılması gerektiği belirtilmiştir.

“Millî Eğitimde Teftiş Sorunu” na ayrılan Aralık 1985 tarihli Çağdaş Eğitim Dergisi’nde;

Hüseyin Hüsnü Tekişik, Bakanlık müfettişleri ile ilköğretim müfettişleri arasında organik bir bütünlük olmadığına ve Bakanlık müfettişlerinin belli 5-6 merkezde oturmasının, işgücü ve zaman kaybına sebep olarak teftişte sürekliliği de engellediğine, orta öğretimde müfettiş başına 300-500 öğretmen düştüğüne, orta öğretimde 30 yılda bir defa dahi teftiş görmeden emekli olan öğretmenlerin çok olduğuna işaret

ederek kurulacak teftiş sistemi ve örgütünde bütünlük, bağımsızlık ve süreklilik ilkelerinin dikkate alınmasını ve bu amaçla Bakanlık müfettişliği ile ilköğretim müfettişliğinin birleştirilmesini, ulaşım şartları uygun olan merkezî 10-15 ilde Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı olarak "Teftiş Bölge Başkanlıkları" kurulmasını, Bölge Başkanlıklarına bağlı olarak da, il'de görevli bütün müfettişlerin bağlı olduğu "İl Teftiş Kurulu Başkanlığı" kurulmasını, soruşturma işlerinin her müfettişe değil, sadece bu işle görevli müfettişlere verilmesini; teftişle ilgili bu kuruluşların hepsinde de "Plân-Program", "İnceleme-Araştırma", "Değerlendirme", "Rehberlik", "Soruşturma" ve "Yazışma" birim ve bürolarının kurulmasını önermiştir (Tekışık, 1985, ss. 3-6).

Yine adı geçen dergi ve sayıda Rasim Altıntaş, ilköğretim müfettişliği ile Bakanlık müfettişliğinin birleştirilmesi halinde, bunda mevzuattan uygulamaya kadar bütünlük sağlanması gerektiğine dikkat çekerek bu birleşmede özlük hakları, görev ve yetkiler, çalışma düzenleri ve diğer etkinliklerle bir bütün olarak birleşmenin fayda sağlayacağını; görev bakımından "branş müfettişi" ve "sınıf müfettişi" adını alacak olan müfettişlerin aynı merkezlerde oturmaları ve birlikte turnelere çıkmalarının sağlanmasıyla birleşmenin gerçekleşeceğini belirtmiştir (Altıntaş, 1985, ss. 25-26).

Emin Sağlamer tarafından yazılan ve 1975'te yayımlanan "Eğitimde Teftiş ve Teknikleri" isimli kitapta;

Soruşturmanın öğretmenle müfettiş arasında hoş olmayan hisler geliştirdiğini, bu durumun, müfettişin öğretmenle verimli bir işbirliği kurmasına engel olduğunu, oysa rehberliğin, inan ve güvenin bulunmasına ihtiyaç gösterdiği, bu nedenle bugünkü eğilimin, soruşturmanın rehberlik, teftiş ve değerlendirme görevi yapacak müfettişe verilmemesi yanında olduğuna dikkat çekmiştir (Sağlamer, 1975, s. VII).

Bakanlıkça Yapılan Çalışmalar

Bakanlık müfettişliği ile ilköğretim müfettişliğinin birleştirilmesi yolunda en önemli adımlardan birisi, 5-9 Şubat 1979 tarihleri arasında Bakanlık Teftiş Kurulu Yıllık Genel Kurul Toplantısı olmuştur. Bu toplantıda uzmanların katılması ile oluşturulan çalışma grubu tarafından hazırlanan ve müfettişler genel kuruluna sunulan raporda (Onat ve diğerleri, s. 19);

1. Bakanlık müfettişliği ile ilköğretim müfettişliğinin Teftiş Kurulu Başkanlığında bir örgüt haline getirilmesi,

2. Yurt düzeyinde 12 teftiş bölgesi oluşturulması,
3. Bu örgüt içinde "Temel Eğitim Müfettişliği", "Bölge Müfettişliği" ve "Genel Müfettişlik" kademelerinin bulunması önerilmiştir.

1980 yılında MEB Teftiş Kurulu ve İlköğretim Müfettişliği birimleri tarafından yürütülen teftiş hizmetinin yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi konusunda Bakanlık tarafından, bakanlık müfettişleri ve uzmanlardan oluşan bir "Teftiş Sistemi Çalışma Grubu" kurulmuştur. Adı geçen çalışma grubunun hazırladığı raporda;

Teftiş hizmetlerinin Bakanlık ve ilköğretim müfettişleri tarafından iki ayrı koldan yapıldığı, iki birim arasında organik bir bütünlük bulunmadığı, bu durumun ise sistemin amacına ulaşması için gerekli olan bütünlük ilkesine aykırı düştüğü, ayrıca, her iki birim bünyesinde de "Planlama, Programlama, Rehberlik, Araştırma, Değerlendirme" büroları kurulmadığından, bu yönde büyük gedikler verildiği; ilköğretimde yılda 3 defa teftiş ve değerlendirme çalışması yapıldığı, halde, bu görevin Bakanlık müfettişlerince 7-8 ve hatta 10 yılı aşan sürelerle ki bunun da kuruma yönelik olarak yapılabildiği, bu durumun, zaten yetersiz olan müfettiş sayısının yanında sadece Ankara, İstanbul ve İzmir'de teftiş merkezi kurulmasıyla yurdun diğer köşelerine ulaşmada maliyetin yanında işgücü ve zaman kaybından kaynaklandığı; çağdaş anlamda mesleki yardımın hiç yapılamadığı, bu görevin teftiş ve değerlendirme boyutu içinde yapıldı sayılarak eritildiği; bilimsel nitelikli, sisteme ve sorunlarına yönelik inceleme ve araştırma çalışmalarına hemen hiç girilemediği; bu temel görevlerin tam olarak yerine getirilemeyişinin başlıca engellerinden birinin de müfettişlerin % 50 oranındaki işgücü ve zamanlarını alan soruşturma işlerinin olduğu, bütün bunlardan dolayı, teftiş örgütünün eğitim sistemini gerektiği şekilde denetleyecek ve geliştirecek bir yapıya sahip olmadığı, Bakanlık örgütünde bir alt sistem olarak kendinden beklenen işlevleri gereği gibi yerine getiremediği belirtilmiştir (Onat ve diğerl., ss. 22—25).

Raporda yapılan bu tespit üzerine, teftiş sisteminde yeniden bir örgütlenmeye gidilmesinin şart olduğu belirtilerek Bakanlık ve ilköğretim müfettişlerinin bir örgüt içinde bütünlleştirilmesi kaçınılmaz görülmüştür (Onat ve diğerl., s. 23).

Bunların sonucu olarak raporun sonunda teftiş sistemi için bir örgüt modeli geliştirilmiştir. Bu modelde; Bakanlık doğrudan bağlı olarak kurulan Teftiş Kurulu Başkanına merkezde bir başyardımcı ile Ba-

kanlık müfettişleri bağlanmıştır. Başyardımcıya dört yardımcı bağlanmıştır; bu yardımcılarından birine “Plan ve Program”, “İnceleme”, “Araştırma”, “Rehberlik-Değerlendirme” ve “Uzman” büroları, diğerine “İşlem ve Yazışmalar Müdürlüğü” bağlanmıştır. Yurtiçinde kurulan 15 Bölge Başkanlığı ile yurtdışında kurulan 6 Bölge Başkanlığı da doğrudan Teftiş Kurulu Başkanına bağlanmıştır. Her bölge başkanına bağlı olarak bölgenin durumuna göre İl Grup Başkanlıkları bağlanmış; Bölge Başkanlığında “Bölge Müfettişleri”, İl Grup Başkanlığında da “Müfettişler” görevlendirilmiştir. Ayrıca hem Bölge Başkanlığında hem de İl Grup Başkanlığında “Plan Program İnceleme Araştırma Rehberlik ve Değerlendirme Bürosu” ile “Yönetim İşleri Bürosu” yer almıştır (Onat ve diğerl. ss. 57a—57b).

BAKANLIK MÜFETTİŞLİĞİ İLE İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLİĞİNİ BÜTÜNLEŞTİRME MODELİ

Örgütlenme

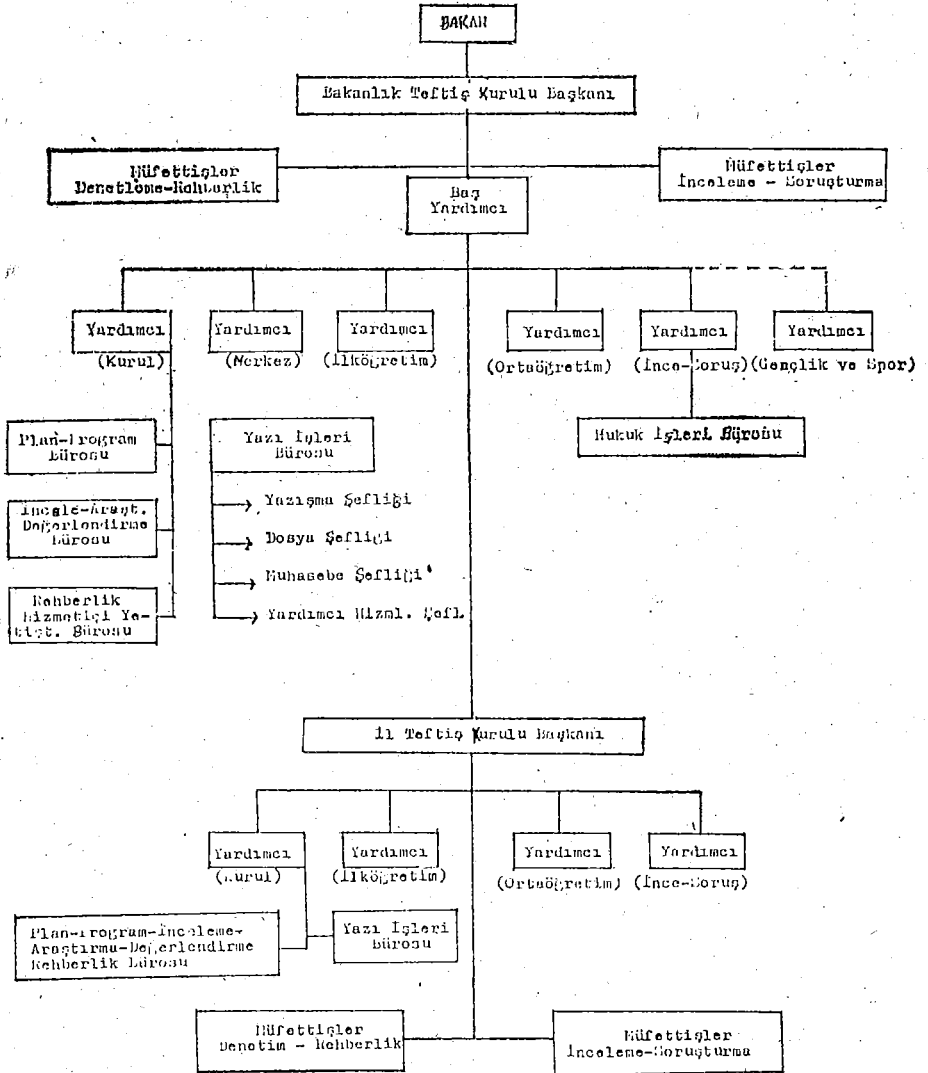
Model gereğince örgütlenme, Bakanlıkta “Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı” ile buna bağlı olarak her ilde oluşturulan “İl Teftiş Kurulu Başkanlığı” biçiminde tasarlanmıştır; burada her il bir teftiş bölgesi olarak ele alınmıştır.

Bakanlık merkezinde doğrudan Bakanla bağlı olarak kurulan “Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı”na bir başyardımcı ile 6 yardımcı bağlanmıştır. Yardımcılıklar “Merkez”, “İlköğretim”, “Ortaöğretim”, “İnceleme-Soruşturma”, “Kurul” ve “Gençlik ve Spor” yardımcıları olarak görevlendirilmişlerdir. Bunlardan “Kurul” yardımcılığına “Plan Program”, “İnceleme-Araştırma-Değerlendirme”, “Rehberlik ve Yetiştirme” büroları ile “Yazı İşleri” bürosu bağlanmıştır. “İnceleme-Soruşturma” yardımcılığına bağlı olarak da “Hukuk İşleri Bürosu” oluşturulmuştur.

“Bakanlık Teftiş Kurulu”na bağlı olarak merkezde yer alan müfettişler; “Denetleme ve Rehberlik Müfettişleri” ve “İnceleme ve Soruşturma Müfettişleri” olmak üzere Bakanlık merkez örgütü birimlerinin teftişinde görevlendirilmişlerdir.

Modelde her il bir “denetim bölgesi” olarak düşünüldüğünden ilde kurulan “İl Teftiş Kurulu Başkanlığı” doğrudan Bakanlık Teftiş Kurulu başkanlığına bağlı olarak tasarlanmıştır. İl Teftiş Kurulu Başkanlığına “İlköğretim”, “Ortaöğretim”, “İnceleme Soruşturma” ve “Kurul”

isimleri altında 4 yardımcı bağlanmıştır. Kurul Yardımcılığı "Plan-Program İnceleme Araştırma Rehberlik ve Değerlendirme Bürosu" ile "Yazı İşleri Bürosu"ndan oluşmuştur. Müfettişler yine Bakanlıkta olduğu gibi "Denetim ve Rehberlik Müfettişleri" ve "İnceleme ve Soruşturma Müfettişleri" olmak üzere iki ayrı bölümde görevlendirilmişlerdir.

Müfettişlerin tamamı da “Bakanlık Müfettişi” ünvanına sahiptir. Müfettişlikte ünvan kadroları ise şu sıradadır.

1. Baş müfettiş (1 ve 2. derece kadrolar),
2. Müfettiş (1, 2, 3 ve 4. derece kadrolar),
3. Müfettiş yardımcılığı (5 ve 6. derece kadrolar).

Hizmet Yerleri

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Bakanlık Müfettişleri;

1. Bakanlık merkez ve taşra yönetim birimlerinde,
2. Bakanlığın eğitime yardımcı hizmet üreten birimlerinde,
3. Bakanlığa bağlı okulöncesi eğitim kurumlarında,
4. Bakanlığa bağlı ilköğretim kurumlarında,
5. Bakanlığa bağlı ortaöğretim kurumlarında,
6. Bakanlığa bağlı yaygın eğitim kurumlarında,
7. Bakanlığa bağlı özel eğitim kurumlarında,
8. Bakanlığa bağlı olarak açılan kurs ve seminerler ile her türlü hizmet-içi eğitim çalışmalarında,
9. Yurt dışındaki Türk eğitim kuruluşlarında,
10. Bakanlık dışındaki tüzel ve gerçek kişiler tarafından açılan her düzeydeki eğitim kuruluşlarında
11. Çıraklık ve kalfalık kuruluşlarında denetim hizmeti yaparlar.

Seçme

Müfettiş yardımcılığına seçilme için başvuruda aranacak genel nitelikler şunlardır:

1. Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yüksek lisansa sahip olmak,
2. Hizmet süresi içinde “kınamâ” cezasının üzerinde ceza almamış olmak,

3. En az 5 yıl öğretmenlik ya da yöneticilik yapmış olmak,
4. Son 5 yılda "iyi" dereceden az sicil almamış olmak.

Müfettiş yardımcılığına seçilecek olanlarda görev yapacakları alana göre aranacak nitelikler şunlardır:

1. Okulöncesi eğitim kurumları için; Mesleki Eğitim Fakültesi Anaokulu öğretmenliği bölümünden mezun olduktan sonra en az 5 yıl ana sınıfı ya da anaokulu öğretmenliği ve yöneticiliği yapanlardan müfettiş yetiştirilmek üzere ilgili fakültelerin "Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" bölümü lisans tamamlama programını bitirdikten sonra "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" alanında yüksek lisans yapmış olma,

2. İlkokullar için; Sınıf öğretmeni yetiştiren iki yıllık Eğitim Enstitüsü veya Eğitim Yüksek Okulu mezunlarından en az 5 yıl ilkökul öğretmenliği ya da yöneticiliği yapmış olanların Eğitim Fakülteleri Eğitim Bilimleri Bölümünün "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" anabilim dalını bitirdikten sonra "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" alanında yüksek lisans yapmış olma ya da "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" anabilim dalında lisans yaptıktan sonra en az 5 yıl ilkökul öğretmenliği ve yöneticiliği yapma ve "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" alanında yüksek lisans yapmış olma,

3. Mesleki ve genel ortaöğretim kurumları ile ortaokullar için; 4 yıllık Yüksek Öğretmen Okulu veya Eğitim Fakültesi mezunu olup en az 5 yıl branş öğretmenliği ya da yöneticilik yapmış olanlardan "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" alanında lisans üstü öğrenim görme.

Müfettiş yardımcıları müfettişlerin yanında 2 yıl süre ile yetiştirilip denendikten sonra müfettişlik sınavı ile müfettişliğe atanmalıdırlar.

Yetiştirme

Müfettişler, daha önceki bölümde yer alan seçilme şartlarından da anlaşılacağı üzere, hizmet öncesinde lisans düzeyinde eğitim bilimlerinde, eğitime temel olan bilimlerde ve eğitim yönetimi, yönetim hukuku, eğitim hukuku, eğitimde teftiş, öğrenci hizmetlerinin yönetimi, işgören hizmetlerinin yönetimi gibi dersler almalı ve uygulamalar yapmalıdır.

Yüksek lisans düzeyinde ise, eğitim yönetimi bilimlerine ilişkin uygulamaya ağırlık veren yüksek lisans dersleri almalı ve bir tez çalışması yapmalıdır.

Hizmet içinde de meslek hayatı süresince hizmet-içi eğitimle yetiştirilmeleri sürdürülmelidir.

Alanında yüksek lisans ve doktora öğrenimi yapanlara öğrenim süreleri boyunca ücretli izin sağlanmalıdır.

Hizmet içinde de meslek hayatı süresince hizmet-içi eğitimle yetiştirilmeleri sürdürülmelidir.

Alanında yüksek lisans ve doktora öğrenimi yapanlara öğrenim süreleri boyunca ücretli izin sağlanmalıdır .

Bakanlık, müfettişlerinin yetiştirilmesi konusunda ilgili üniversitelerle işbirliği yapmalıdır.

Görevler

Modelde “denetim ve rehberlik” hizmetlerini yürüten müfettişlerle “inceleme ve soruşturma” hizmetlerini yürüten müfettişler ayrı olarak ele alındığından görevler de buna göre düzenlenmiştir.

“Denetim ve Rehberlik” hizmetlerini yürütecek müfettişlerin;

a) Denetim görevleri şunlardır:

1- Görev alanına giren eğitim kurumlarında eğitim programlarına, öğrenci hizmetlerine, personel hizmetlerine, bütçeleme işlerine, eğitimin bina, araç-gereçlerine ilişkin işleri denetler değerlendirir,

2- Denetlediği kurumların eğitim amaçlarını gerçekleştirmek için denetim, değerlendirme, koordinasyon, iletişim süreçlerini etkili bir şekilde kullanır; örgütün alt sistemleri ile üst yöneticiler arasındaki iletişimi etkinleştirerek örgüt problemlerinin çözülmesine yardım eder.

3- Denetim sırasında mevzuattan sapma ve yolsuzlukla karşılaştığında, ilgililer hakkında Teftiş Kurulu Başkanlığına duyuruda bulunur,

4- Denetim alanına giren konularda alınması gereken tedbirlere dayanak olacak inceleme ve araştırmalar yapar.

b) Rehberlik görevleri şunlardır:

1- Müfettişler mesleğin önde gelen şartlarından olarak en başta teşvik, hoşgörü, sabır, sevgi, anlayış, yardımlaşma, birlik ve beraberlik ilkelerinin kökleşmesine çalışırlar,

2- Eğitim kurumlarında çalışan görevlilerin, özellikle meslekte yeni olanların mesleğe ve çevreye uyumunu, meslek içersinde; meslekle

İlgili gelişmeler, yenilikler, mevzuat değişikliklerinden onları haberdar ederek sürekli olarak yetişmelerini sağlarlar.

“İnceleme ve Soruşturma” hizmetlerini yürütecek müfettişlerin;

a) İnceleme ve araştırma görevleri şunlardır: Bölgelerinde eğitim ve öğretim ortamı içerisinde yer alan konularda inceleme ve araştırma yaparak sonuçlarını ilgili makamlara iletirler.

b) Soruşturma görevleri şunlardır:

1- Görev alanına giren her türlü kurum ve kuruluşta görevli kişiler hakkında kendine verilen soruşturmaları yaparlar,

2- Soruşturma, inceleme sırasında başka bir soruşturmayı gerektiren durumla karşılaştıklarında durumdan Teftiş Kurulu Başkanlığını haberdar ederek onayı daha sonra alınmak üzere soruşturmaya başlar ve sonuçlandırır.

Yetki ve Sorumluluklar

Müfettişlerin yetki ve sorumlulukları şunlardır:

1- Gerekli gördükleri defter, evrak, belge ve bilgileri ilgili dairelerden ister, görür ve bunların örneklerini, sübut delili teşkil edenlerin asıllarını alabilirler.

2- İlgililerin muhafaza ve sorumluluğu altındaki bütün evrak ve defterleri, para ve para hükmündeki senetlerle demirbaş eşya, ayniyat, ambar ve depolar ile kasa ve vezneyi görür, inceler, sayar; gerekirse hür altına alabilir.

3- Soruşturmalarda muhbir, şikayetçi, sanık ve tanıkların celbi, ihzarı ve dinlenmesi ile ilk soruşturmanın gerektirdiği her türlü işlemlerin yerine getirilmesinde, sorgu hakimi sıfat ve yetkisine sahip olarak Memurun Muhakemat ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunları hükümlerine göre hareket ederler.

4- Bakanlık merkez örgütü birimleri ve diğer bakanlıklarla Teftiş Kurulu Başkanlığı aracılığıyla; görevli buldukları yerlerdeki resmî makam, gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışma yaparlar.

5- Denetledikleri görevliler hakkında gizli rapor düzenlerler.

Müfettişlerin kaçmacakları hususlar da şunlardır:

Memuriyetleri ile ilgili olarak düzenlenen mevzuattan yapılmaması gereken konuların yanında;

1- Görev için gidecekleri yeri, yapacakları işi ve safhalarını gizli tutarlar,

2- Görevleri sırasında meslekî yardım hizmeti dışında icra işlerine fiilen karışamazlar,

3- Gizli yazı, rapor ve fezlekeleri kendileri yazarlar.

4- Görevli buldukları sırada görevleri ile ilgili kişilerde misafir kalmaz ve onların ikramını kabul etmezler.

Özlük Hakları

Müfettişler aşağıdaki özlük haklarına sahip olmalıdırlar:

1- Müfettişler ünvanlarına göre; 1, 2, 3 ve 4. derece, bunlardan baş müfettiş olanlar 1 ve 2. derece, müfettiş yardımcıları da 5 ve 6. derece kadrolara atanmalıdırlar.

2- Yeni düzenlemede müfettişlere yapılacak ödemelerde Bakanlık Müfettişlerine uygulanan ödeme biçimi benimsenmelidir.

3- Aylık, yolluk ve diğer haklarını alabilmek için gerekli kolaylıklar sağlanmalıdır.

4- Şu anda görev yapan ve daha önce müfettişlikten ayrılanların başvurmaları halinde durumlarına uygun müfettişlik görev ve kadroları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Aydın, Mustafa. *Eğitimde Denetimsel Davranış*, Ankara 1984.

Altıntaş, Rasim. "Eğitimde Sistem Yaklaşımı ve Eğitimde Teftişin Yeri ve Önemi", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 106 (Arahk 1985).

Başar, Hüseyin. "Eğitim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi" (Basılmamış Doktora Tezi A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü) Ankara 1985.

Başaran, İ. Ethem, "Türkiye'nin Zorunlu Öğrenim Sorunları ve Çözüm Yolları", (Basılmamış Doktora Tezi A.Ü. Eğitim Fakültesi), Ankara 1974.

Bilgen, M. Nihat. "Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü Analizi", (Basılmamış Doktora Tezi A.Ü. Eğitim Fakültesi), Ankara 1976.

- Bursalıoğlu, Ziya**, *Eğitim Yönetiminde Denetleme ve Değerlendirme Sempozyumu*, (25—26 Nisan 1985), A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 147, A.Ü. Basımevi, Ankara 1985.
- , *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 78, V. Baskı, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1979.
- Dinçer, Nabi**, Turan Ersoy, *Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) Tavsiyelerinin Uygulanma Durumunu Değerlendirme Araştırması*, TODAİE Yayın No: 143, Sevinç Matbaası, Ankara 1974.
- Gündüz, M. Nihat**, *Kalkınma İçin Sistem: Denetim*, Kardeş Matbaası, Ankara 1974.
- Hizmet-İçi Eğitim Yolu İle İlköğretim Müfettişi Yetiştirilmesi Hakkında Yönetmelik, *Resmî Gazete*, 17909, 25 Aralık 1982.
- 2562 sayılı Kanun, *Resmî Gazete*, 17545, 15 Aralık 1981.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 S. K.), *Resmî Gazete*, 14574, 24 Haziran 1973.
- İlköğretim Müfettişleri Tayin ve Nakil Yönetmeliği, *Resmî Gazete*, 17083, 23 Ağustos 1980.
- İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği, *Tebliğler Dergisi*, 1580, 10 Kasım 1969.
- Kapusuzoğlu (Okcan), Şaduman**, “*Son On Yılda İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Değişmeler*” (Basılmamış Doktora Tezi H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü) Ankara 1988.
- Karagözoğlu, Galip**, “*İlköğretimde Teftiş Uygulamaları*”, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 1977.
- , *Türk Eğitim Düzeninde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü* (Araştırma Özerti), MEB Planlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, Ankara 1972.
- Karakaya, Necmettin**, “*İlköğretimde Teftiş ve Güçlükleri*” (Basılmamış Doktora Tezi G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1988.
- Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği*, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1968.
- Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin Üçüncü Bölüm Başlığı ile 4, 5, 6, 11, 12, 13, 17 ve 29. Maddelerinin Değiştirilmesi ve 8. Maddenin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik, *Tebliğler Dergisi*, 2050, 26 Kasım 1979.
- Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü, *Grup Teftiş Rehberi*, Ankara 1980.
- MEGSB-APAK, *Cumhuriyet Döneminde Türk Millî Eğitim Sisteminde Gelişmeler (1923—1988)* Millî Eğitim Basımevi Ankara 1988.
- MEGSB Teftiş Kurulu Başkanlığı, *Yöneticiler Semineri Notları*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1987.
- MEGSB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kararname (KHK No: 179), *Resmî Gazete*, Mükerrer 18435, 18 Haziran 1984.
- Millî Eğitim Temel Kanunu, *Resmî Gazete*, 14574, 24 Haziran 1973.

Onat, Mahmut, Hami Civelek, Cevdet Cengiz, Mehmet Budak, Yaşar Erçakmak, M. Sıtkı Demir, Nezahat Seçkin, M. Feyzi Öz. "Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Sistemi Çalışma Grubu Raporu" Ankara 1980.

Onbirinci Millî Eğitim Şurası. *Tebliğler Dergisi*, 2145, 15 Ağustos 1983.

Öz, M. Feyzi. "Eğitim Sisteminde Teftiş ve Önemi", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 106, (Aralık 1985).

———. "Eğitim Sisteminde Teftiş ve Bir Teftiş Örgütü Modeli", Ankara 1971 (teksir).

———. "Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği 16. Genel Kurul Konuşması", 29 Kasım 1986 (teksir).

———. "Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü" (Basılmamış Doktora Tezi H.Ü. Eğitim Fakültesi), Ankara 1977.

———. "Türk Eğitim Sisteminde Müfettişlerin Rollerini", Ankara 1969 (teksir).

———. "Türkiye'de Millî Eğitim", MGT-4351: Türkiye'de Millî Eğitim Simpozyumu, Harp Akademileri Basımevi Yenilevent, İstanbul 1979.

Sağlamcı, Emin. *Eğitimde Teftiş ve Teknikleri*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1975.

———. "Teftişin Eğitim Sistemindeki Yeri", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 106, (Aralık 1985).

Seçkin, Nezahat. "Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Yeterlilikleri", (Basılmamış Doktora Tezi A.Ü. Eğitim Fakültesi), Ankara 1978.

Su, Kâmil. *Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Yeri ve Önemi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1974.

Taymaz, Haydar. *Teftiş*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 113, Sevinç Matbaası, Ankara 1982.

Tekışık, Hüseyin Hüsnü. "Millî Eğitimde Teftiş ve Müfettiş Sorunu", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 106, (Aralık 1985).

TODAİE. "Teftiş ve Denetleme Hizmetleri", *Amme İdaresi Bülteni*, Sayı: 6 (Haziran 1966).

———. "Teftiş Hizmetlerinde Yeni Gelişmeler", *Amme İdaresi Bülteni*, Sayı: 8, (Ekim 1966).

———. *Merkezî Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) Raporu*, A.Ü. Basımevi, Ankara 1966.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2709 S.K.), 1982.